

Драгана Стјепановић Захаријевски¹

Горана Ђорић²

Биљана Продовић Милојковић³

Универзитет у Нишу – Филозофски факултет

НАУЧНОИСТРАЖИВАЧКА ДЕЛАТНОСТ ЦЕНТРА ЗА СОЦИОЛОШКА ИСТРАЖИВАЊА ФИЛОЗОФСКОГ ФАКУЛТЕТА У НИШУ

Резиме: Рад сагледава институционални развој Центра за социолошка истраживања Филозофског факултета Универзитета у Нишу, као центра промоције науке, кроз призму његове програмске оријентације и исцрпан преглед реализованих пројеката, одржаних научних окупљања, издавачке делатности, као и међуинститутске и међународне научне сарадње.

Анализа има за циљ да осветли програмски оквир, видљивост и научне домете научноистраживачке делатности ове институције у контексту развоја Департмана за социологију на одговорном путу афирмације позива и улоге професије социолога у академској заједници Србије и ван њених граница.

Кључне речи: Центар за социолошка истраживања, Филозофски факултет Ниш, научноистраживачка делатност, институционални развој, пројектне активности, истраживачки домети, издавачка делатност, међународна сарадња

УВОД

Сагласни смо са мишљењем да је „један од најзначајнијих показатеља професионализације и развоја струке степен њеног институционалног и академског утемељења“ (Петровић и др., 2012: 583). Научноистраживачка делатност и обезбеђивање квалитета научноистраживачког рада и његовог развоја јесте један од захтева пред којим се перманентно налазе високообразовне установе. Заједно са високим образовањем научноистраживачка делатност је од посебног значаја за свеукупан развој, те је незаменљив чинилац и покретач привредног и укупног друштвеног просперитета, али и саставни део међународног, научног, образовног и културног простора. Према члану 5 Закона о научноистраживачкој делатности Републике Србије⁴ научноистраживачка делатност заснива се, између осталог, на следећим

1 dragana.zaharijevski@filfak.ni.ac.rs

2 gorana.djoric@gmail.com

3 biljanaprodivic@gmail.com

4 Закон о научноистраживачкој делатности („Сл. гласник РС“, бр. 110/2005, 50/2006 – испр. и 18/2010). Доступно на: www.paragraf.rs/propisi/zakon_o_naucnoistrazivackoj_delatnosti.html.

начелима: слободи и аутономији научноистраживачког рада; јавности научноистраживачког рада и резултата тог рада; научној и стручној критици; поштовању стандарда науке и струке; примени међународних стандарда и критеријума у вредновању квалитета научноистраживачког рада; конкурентности научних програма и пројеката; етици научноистраживачког рада, у складу са принципима добре научне праксе, и одговорности научника за последице свог рада; повезаности са системом високог образовања; међународној научној и технолошкој сарадњи и друго.

Овим текстом представља се Центар за социолошка истраживања који својим активностима доприноси очувању и развоју укупних научноистраживачких потенцијала Филозофског факултета и Универзитета у Нишу у циљу очувања и развоја општег фонда знања, као услова за укључивање у светске интеграционе процесе, успостављању институционалне научне сарадње и стварању културног и стваралачког амбијента с циљем очувања националне баштине и идентитета. Око Центра за социолошка истраживања окупљени су истраживачи који кроз различите видове научноистраживачке делатности доприносе препознатљивости и особености рада овога Центра, који организовано и систематски подстиче стваралаштво и мобилност научноистраживачког потенцијала у оквиру српског и европског истраживачког простора.

Центар за социолошка истраживања је, према *Статуту* Филозофског факултета,⁵ једна од организационих јединица Факултета, у средишту чијих активности делују у највећем броју наставници и сарадници Департамента за социологију. Као истраживачки центар обавља научноистраживачку делатност ради остваривања општег интереса у складу са Законом о научноистраживачкој делатности и Статутом Факултета.⁶ Научноистраживачка делатност остварује се кроз основна, примењена, емпиријска и развојна социолошка истраживања, али и кроз перманентно оспособљавање постојећег кадра за научноистраживачки рад. Због тога је активност Центра усмерена управо ка оспособљавању и афирмисању научних потенцијала, али и афирмацији професије у академској и широј друштвеној заједници. Поред тога, Центар кроз научноистраживачку делатност промовише различите облике основних и развојних истраживања, независно или у сарадњи са другим академским, истраживачким организацијама и институцијама, а све у циљу континуираног унапређења научноистраживачког рада. Особеност истраживачке праксе овога Центра јесу компаративна социолошка истраживања интернационалног карактера.

Достигнути успех у развијању научноистраживачке делатности Центар за социолошка истраживања базира, између осталог, на: разрађеном програму научноистраживачког рада, резултатима научноис-

⁵ Статут ФФ налази се на: <http://www.filfak.ni.ac.rs/preuzimanje/opsta-akta/statut-filozofskog-fakulteta/preuzimanje.html>

⁶ Опширније консултовати кратку историју Филозофског факултета у Нишу, са посебним освртом на научноистраживачку делатност, као организациону јединицу, доступну на званичном веб-порталу Филозофског факултета: www.filfak.ni.ac.rs.

траживачког рада који јесу евидентан допринос развоју науке и општем фонду знања, програму развоја научноистраживачког подмлатка, као и сталном доприносу обнављању фонда стручне и научне литературе.

Значај рада Центра за социолошка истраживања сагледава се преко запажених и научно високо вреднованих резултата реализованих научноистраживачких пројеката, одржаних научних скупова, конференција и округлих столова са међународним учешћем, публикованих монографија и зборника радова, као и појединачних радова у домаћим и иностраним научним часописима, али и преко њихове доступности и цитираности у научној јавности. Надаље ће, стога, поред указивања на институционални развој током више од тридесет година, бити представљене бројне реализоване научноистраживачке активности Центра, са циљем да се постојећи подаци допуне и иновирају, како би се стекао потпуни увид у рад Центра за социолошка истраживања.

ИСТОРИЈАТ ЦЕНТРА ЗА СОЦИОЛОШКА ИСТРАЖИВАЊА ФИЛОЗОФСКОГ ФАКУЛТЕТА У НИШУ

У циљу унапређивања научноистраживачког рада на Филозофском факултету у Нишу, 1982. године основан је *Институт за истраживања*⁷ као део радне јединице Групе за социологију, који се бавио теоријским и емпиријским истраживањима у области социологије и других друштвених наука. Након петогодишњег ангажовања Института указала се потреба за формирањем јединственог *Института за мултидисциплинарна истраживања*, који је оформљен маја 1987. године, чланом 30. Статута Филозофског факултета у Нишу. Овакав јединствени Институт у себи је обухватао четири одељења која су се бавила научноистраживачким радом, међу којима посебно издвајамо *Одељење за друштвена истраживања*. Надаље, Статутом Филозофског факултета у Нишу, марта 1994. године формиран је *Институт за социологију*, да би 2007. године био преименован у *Центар за социолошка истраживања* (Захаријевски, Гавриловић, Ђорић, Стојић, 2009).

Према *Статуту* Филозофског факултета Центром руководи управник, кога из реда наставника именује декан на предлог Већа цен-

⁷ Илустрације ради, у Београду је 1961. године основан, а 1962. године почео са радом Социолошки институт Србије. Истраживачка делатност Института организована је преко секција истраживачких група и пројектних тимова којима су руководили истакнути спољни сарадници, попут Радомира Лукића, Југослава Станковића, Загорке Голубовић и других. Социолошки институт је почетком 1971. интегрисан са Институтом за криминолошка и криминалистичка истраживања у Институт за криминолошка и социолошка истраживања. Већина социолога је наставила да се бави раније одабраним областима, али се јављају и нове истраживачке теме у оквиру социологије рада и слободног времена, социјалне антропологије и других. Институт друштвених наука у Београду одмах по оснивању 1957. формира Одељење за социологију и покреће прва емпиријска социолошка истраживања у Југославији (опширније о раду и научноистраживачкој делатности Центра за социолошка истраживања у Београду видети: Вуковић, 2012).

тра, на време од три године (члан 42). Ближе одредбе о организацији и раду центра за научноистраживачки рад, сагласно Закону о научноистраживачком раду, регулишу се посебним актом који на предлог Већа Центра за научноистраживачки рад доноси Наставно-научно веће Факултета. Пре садашње управнице Центра за социолошка истраживања, редовне професорице Филозофског факултета у Нишу проф. др Драгане Стјепановић Захаријевић, ту функцију су обављали др Љубиша Митровић, (садашњи) професор емеритус, др Миомир Ивковић, професор у пензији и проф. др Драган Жунић. Чланови Центра су наставници и сарадници Департмана за социологију, који се у зависности од професионалног интересовања, ангажују у истраживачким тимовима за реализацију научноистраживачких пројеката заједно са повременим спољним сарадницима, истраживачима и стручним консултантима из земље и иностранства. Требало би истаћи да су у свим фазама деловања Центра за социолошка истраживања били ангажовани и стипендисти Министарства просвете, науке и технолошког развоја Републике Србије, који су под менторством наставника укључени у активности Центра на основу сачињених планова и програма њиховог усавршавања.

НАУЧНОИСТРАЖИВАЧКА ДЕЛАТНОСТ ЦЕНТРА ЗА СОЦИОЛОШКА ИСТРАЖИВАЊА

У периоду од 1982. године до данас, у Центру за социолошка истраживања ангажован је већи број социолога, који су својим научноистраживачким, стручним и едукативним радом, у оквиру мултидисциплинарних тимова и самостално, оставили значајан траг у развоју социологије у Србији, али и ван њених граница. О резултатима сведоче публиковани научни радови, како у издањима Центра, тако и у бројним монографијама, студијама, стручним и научним часописима националног и међународног значаја. Центар за социолошка истраживања карактерише отвореност и сарадња, тако да су реализовани пројекти и научна окупљања од самог оснивања до данашњих дана узорно стециште научне памети са еминентним стручњацима, али и младим научним нараштајима. Бројни промотери научне мисли, компетентни рецензенти и стручни консултанти дали су велики допринос високом вредновању институционалног научног позиционирања Центра за социолошка истраживања, чему у великој мери доприноси и дугогодишња сарадња са факултетима, институтима и стручњацима националних факултет и универзитета, али, такође, и иностраних – поменимо одличну дугогодишњу сарадњу са колегама и колегиницама из Бугарске, Македоније, БиХ, Црне Горе, Хрватске, Русије итд.

Делатности Центра сагледавају се кроз призму рада на теоријским и емпиријским истраживањима у области социологије и унапређења метода социолошких истраживања; развијања посебних социолошких дисциплина; објављивања резултата научних истра-

живања, публикација, монографија и часописа; развијања научне, стручне и међународне сарадње са научним и образовним установама у земљи и у иностранству; као и организовања научних скупова, округлих столова, предавања и сл.

Центар својим активностима посебно утиче на усавршавање научних кадрова, њиховим укључивањем у све фазе реализације пројектних активности и обезбеђивањем доступности научноистраживачким базама података спроведених емпиријских истраживања, потом, обезбеђивањем плодне научне комуникације на организованим скуповима, али и објављивањем њихових научних саопштења и радова. Овај корпус активности Центра нарочито је користан за научни подмладак на путу њиховог мастерирања, докторирања и достизања значајнијег научног успеха, који јесте гаранција професионално утемељеног промовисања социолошке мисли.

РЕАЛИЗОВАНИ ПРОЈЕКТИ, НАУЧНЕ КОНФЕРЕНЦИЈЕ, ОКРУГЛИ СТОЛОВИ И ПУБЛИКОВАНИ ЗБОРНИЦИ У ЦЕНТРУ ЗА СОЦИОЛОШКА ИСТРАЖИВАЊА

Тридесетогодишња научноистраживачка делатност Центра за социолошка истраживања оријентисана је око реализације осам научноистраживачких пројеката, који укључују потпројекте са великим бројем истраживачких тема. Резултати истраживачких пројеката представљени су научној јавности путем социолошких монографија и зборника, великог броја научних текстова у домаћим и страним стручним и научним часописима, као и саопштењима на домаћим и међународним научним скуповима.

Научноистраживачки пројекти

Научноистраживачка делатност Центра за социолошка истраживања одвијала се у два интервала реализованих научноистраживачких пројеката: *први*, у трајању од 1986. до 2002. године, са већим бројем краткорочних пројеката и скромнијом продукцијом и *други*, од 2002. до 2014. године (са продужетком од годину дана – до краја 2015), са три дугорочна макропројекта и веома запаженом продукцијом, вишеструким и интензивним проширивањем истраживачке активности и научне комуникације, богатим емпиријским искуством (Захаријевски-Стјепановић, Гавриловић, Ђорић, Стојић, 2009: 145).

Надаље следи преглед реализованих научноистраживачких пројеката и њихових резултата.

Табела 1. Приказ првог интервала реализованих научно-истраживачких пројеката

Назив пројекта	Руководилац пројекта	Период реализовања	Резултати пројекта
<i>Регионална хетерогеност промена друштвене структуре у Србији</i>	Проф. др Љубиша Митровић	1986–1990.	- резултати објављени у часописима - израда једног магистарског рада - израда једне докторске дисертације - заједнички
<i>Радни морал, апсентизам и социјални конфликти у привреди региона Ниш</i>	Проф. др Љубиша Митровић	1986–1990.	зборник радова са истраживачима Универзитета Ппенану из Немачке - израда једне докторске дисертације
<i>Здравље и болести школске деце</i>	Проф. др Живојин Николић	1995–2000.	зборник радова
<i>Регионална културна сарадња на Балкану (14Т07)</i>	Проф. др Љубиша Митровић	1995–2000.	четири зборника радова
<i>Стратегије деловања синдиката у земљама централне и источне Европе и Србији у процесу транзиције – компаративна анализа</i>	Проф. др Момчило Стојковић	2002	зборник радова

У првом периоду научноистраживачке делатности Центар – тадашњи Институт за социологију – организовао је, самостално или у сарадњи са другим институцијама, седам научних скупова и публикаовао пет зборника радова.⁸ У другом интервалу научноистраживачке делатности, од 2002. године до данас, рекло би се његовом најплоднијем периоду, реализована су три пројекта под руководством др Љубише Митровића, професора емеритуса (видети табелу 2).

⁸ Овде треба навести и два републичка пројекта (*Професионализација социологије*, под руководством проф. др Драгана Жунића и *Утицај културних потреба на маркетиншку концепцију Фабрике дувана Ниш*, под руководством проф. др Веселина Илића, проф. др Часлова Петровића и проф. др Владимира Нешића), као и три факултетска пројекта (*Социјална психологија музике*, под руководством проф. др Владимира Нешића; *Утицај особина личности на опажање емоција*, под руководством проф. др Александре Костић и *Српска народна естетика*, под руководством проф. др Драгана Жунића), који су реализовани у овом првом интервалу.

Табела 2. Приказ другог интервала реализованих научноистраживачких пројеката

Назив пројекта	Период реализовања	Резултати пројекта
<i>Културни и етнички односи на Балкану – могућности регионалне и европске интеграције (1310)</i>	2002–2005.	15 зборника радова, 11 монографија
<i>Култура мира, идентитети и међуетнички односи у Србији и на Балкану у процесу евроинтеграције (149014Д)</i>	2006–2010.	изузетан број објављених зборника и монографија
<i>Традиција, модернизација и национални идентитет у Србији и на Балкану у процесу европских интеграција (179074)</i>	2011–2015.	изузетан број објављених зборника и монографија

У пројектном периоду између 2002. и 2005. године, предмет интересовања била је савремена социокултурна динамика постсоцијалистичких друштава на Балкану, структурирана у четири потпројектне целине: а) Балкан у процесима транзиције, регионализације и глобализације; б) Културни и етнички односи на Балкану; в) Трансформација политичког система и политичке подкултуре и њихова улога у интеграционим процесима на Балкану и г) Могућности изградње модела мултикултурне политике на Балкану – нацрт алтернативног пројекта и актери. На крају циклуса спроведено је обимно компаративно емпиријско истраживање „Квалитет међуетничких односа, свест о регионалном идентитету и могућности сарадње и интеграције на Балкану“, на територији југоисточне Србије, централне и западне Бугарске и северозападне Македоније. Ово мултидисциплинарно компаративно истраживање спроведено је на узорку (комбинација случајног, стратификованог и квотног) од 1800 испитаника са циљем да се дође до сазнања о квалитету међуетничких и међукултурних односа на Балкану, степену развијености свести о могућем заједничком регионалном идентитету и односу актера према могућностима сарадње и интеграције Балкана у европске и светске процесе (Митровић, Ђорђевић и Тодоровић, 2004). Прикупљање емпиријске грађе обављено је у пет округа југоисточне Србије (Нишавски, Топлички, Пиротски, Јабланички и Пчињски), три општине северозападне Македоније (Скопље, Тетово и Куманово) и две области централне и западне Бугарске (Шумен и Велико Трново). Основ стратификације узорка су била следећа социодемографска обележја испитаника: узраст, образовање и национална припадност. У свакој од наведених регија узорак је чинило већинско становништво и још три групе припадника мањинских етничких група, и то: у Србији – Рома, Албанаца и Бугара; у Македонији – Рома, Албанаца и Срба и у Бугарској – Рома, Турака и Влаха. У настојању да се отклоне техничке препреке да се дође до упоредивих података, упитници су преведени на језике мањина, како језик не би био препрека у комуникацији, те како би се постигло потпуније разу-

мевање суптилних аспеката испитиваних чињеница. Истраживање је обављено помоћу стандардизованог обрасца за бележење одговора респодената који је претходно проверен у пилот-истраживању на узорку од 100 испитаника у региону југоисточне Србије, што је омогућило да се недостаци анкете у великој мери отклоне.

Реализовани макропројекат (у периоду између 2006. и 2010. године) кроз теоријску проблематизацију и обимно емпиријско истраживање анализирао је врло актуелне проблеме балканске стварности, обухватајући пет потпројектних целина: а) Геокултура развоја и култура мира у Србији и на Балкану у контексту савремених структурних промена (руководилац: проф. др Љубиша Митровић); б) Идентитети у Србији и на Балкану у процесу евроинтеграције (руководилац: проф. др Драгана Стјепановић Захаријевски); в) Међуетнички односи и култура мира на Балкану (руководилац: проф. др Драгољуб Б. Ђорђевић); г) Образовање и етика мира на Балкану (руководилац: проф. др Наталија Јовановић), и д) Култура мира, медији и модели културне политике (руководилац: проф. др Мирјана Кристовић). У оквиру овог макропројекта крајем 2007. године спроведено је емпиријско истраживање „Културне оријентације, етничка дистанца и култура мира у Србији и на Балкану“, на репрезентативном узорку, у три велика града Србије, Бугарске и Македоније (Ниш, Пловдив и Скопље). Главни циљ овога пројекта ишао је у правцу утврђивања особености културне оријентације на испитиваним подручјима, као и утврђивања интензитета етничке дистанце, и у том контексту, (не)изграђености културе мира. Претензије читавог пројекта су, посматрано са статистичког гледишта, остале углавном на нивоу дескрипције проблема. Пројекат је темељен на праћењу великог броја различитих варијабли уз финансијска ограничења, што је утицало на оквир реализације истраживачког плана и могућност стандардизације саме реализације теренског истраживања. Из наведених разлога се одустало од планираног емпиријског истраживања које би покрило три заокружене регионалне целине у Србији, Македонији и Бугарској, већ је оно изведено у три градска центра који припадају поменутиим областима. Ова одлука у вези са узорком, као и остале које су следиле у његовом детаљном планирању, донесена је уз активну сарадњу учесника пројекта, стручњака у области методологије, координатора прикупљања података на терену, те уз консултацију решења за дизајн узорка ранијих истраживања са сличном темом (Митровић, Захаријевски и Гавриловић, 2009).

Узорак (комбинација случајног, стратификованог и квотног) од укупно 1650 испитаника планиран је кроз три подузорка са идентичним бројем испитаника, тако да је у регионалним центрима анкетирано по 550 респодената. У сва три испитивана подручја узорак је чинило већинско становништво и по две групе мањинског становништва: у Србији (град Ниш): Роми и Бугари, у Македонији (град Скопље): Роми и Албанци и у Бугарској (град Пловдив): Роми и Турци. Да би се дошло до упоредивих података, упитници су преведени на језик мањина. Истраживање је обављено помоћу стандардизованог обрасца за бележење одговора испитаника који је проверен у пилот-истражи-

вању на узорку од 100 респодената у Нишу. Образац је садржао пет тематски заокружених целина и додатак који се односио на основна социодемографска обележја испитаника.

У текућем пројектном циклусу Министарства просвете, науке и технолошког развоја Републике Србије, између 2011. и 2015. године, Центар за социолошка истраживања окупио је преко 40 истраживача из Србије, са различитих факултета и универзитета. Предмет овог пројекта, који је теоријско-емпиријског карактера, представља истраживање односа традиције и модернизације у стратегијама развоја постсоцијалистичких друштава Србије/Балкана и њихових ефеката на структурне промене и социокултурну динамику и европску перспективу развоја ових друштава/региона. Циљеви теоријско-емпиријског, фундаменталног истраживања усмерени су на: истраживање односа традиције и модернизације у балканским друштвима; испитивање како актуелни процеси (транзиције, глобализације, евроинтеграције) утичу на трансформацију идентитета, посебно националних и културних; анализирање места и улоге образовне и културне политике (посебно улога мас-медија у афирмацији вредности модернизације, евроинтеграције и културе мира у контексту перспективе развоја балканских друштава (опширније у: Митровић и Стојић, 2012).

Макропројекат се реализује преко следећих потпројектних целина (са назначеним темама и њиховим руководиоцима): а) Дијалог култура и партнерство цивилизација – пут мира, развоја и интеграције на Балкану (проф. др Љубиша Митровић); б) Традиција и модернизација у стратегијама развоја и идентитарној култури балаканских народа (проф. др Милорад Божић); в) Традиционално и модерно у култури српског и балканских народа (проф. др Љубинко Милосављевић); г) Модернизација и метаморфоза националних идентитета на Балкану у контексту евроинтеграцијских процеса (проф. др Никола Божиловић); д) Политичка социјализација, демократска политичка култура и култура мира на Балкану (проф. др Бранислав Стевановић); њ) Традиција и модернизација у систему образовања и стратегија националног васпитања у процесу евроинтеграција (проф. др Наталија Јовановић), и е) Медији, интеркултурни дијалог и култура мира на Балкану (проф. др Мирјана Кристовић) (Митровић и Стојић, 2012: 44–45).

Крајем 2012. године спроведено је емпиријско истраживање под називом „Културна оријентација актера/студената, међуетнички односи, национални идентитет и култура мира на Балкану“ на узорку од 2400 студената три универзитетска центра у Србији, Бугарској и Македонији (Ниш, Велико Трново, Битољ), у координацији проф. др Драгане С. Захаријевски и уз сарадњу координатора и стручњака у области методологије из све три земље. Реч је о узорку субкластер типа, планираном тако да се на нивоу подузорака за сваки од наведених универзитетских центара, начином одабира јединица у сваком сегменту узорковања, добије репрезентативно присуство студената са одређеним социодемографским обележјима од значаја за испитивани проблем – професионално-образовни профил, година студија (Захаријевски, Ђорић и Стојић, 2014: 5). Истраживање је део више-

годишњег настојања Центра да проучи културне одреднице региона, структуру и карактер идентитета, карактеристике политичке културе и ставове о важним социјалним питањима. Главни циљеви истраживачких napora били су усмерени ка: истраживању квалитета друштвених промена у постсоцијалистичким друштвима са посебним освртом на улогу културе; утврђивању односа између одабране стратегије развоја и типа модернизације друштва у Србији и на Балкану; испитивању односа између традиције и модернизације у балканским друштвима; истраживању како актуелни процеси (транзиција, глобализација, евроинтеграција) утичу на трансформацију идентитета, посебно националних и културних; установљавању међуетничких односа у Србији и на Балкану и како они утичу на културу мира; утврђивању особености урбаних субкултура и њиховог утицаја на структуру и социокултурну динамику друштва Србије; проучавању противречности у процесу модернизације образовања и њиховог утицаја на едукацију личности, формирање погледа на свет и културу мира; истраживању облика политичке социјализације грађана за демократску политичку културу и њихову улогу у развоју друштва; истраживању места и улоге културне политике у изградњи друштва, као и улоге мас-медија у афирмацији вредности модернизације, евроинтеграције и културе мира (Захаријевски, Ђорић и Стојић, 2014). Спровођење истраживања ограничено је на студентску популацију. Циљеви емпиријског истраживања, према нешто ужи од циљева пројекта у целини, постављени су широко. У најкраћем би се могли сажети као утврђивање особености културних оријентација студента с циљем да се оне сагледају на континууму димензија традиционално-модерно, као и утврђивање кључних идентитетских маркера и међуетничке сарадње. Једнако важно је било установити ставове студената према низу кључних социјалних питања (преференције одређеног типа друштвеног уређења, став према политичком активизму, тумачење родне равноправности, итд.). Једновремено, испитивањем је требало утврдити и доминантна опредељења студената када је реч о горућим политичким питањима актуелним у региону: европска перспектива земаља у којима живе, став према регионализацији, итд.

Истраживање је обављено помоћу стандардизованог обрасца за бележење одговора испитаника који је проверен у пилот-истраживању на узорку од 100 студената Универзитета у Нишу. Новина у односу на претходна емпиријска истраживања је испитивање степена поверења у различите друштвене институције, као и испитивање ставова студената према различитим типовима друштвеног устројства и политичких програма које подржавају, те различитим видовима социјалног активизма. Посебно је разрађен и сет питања која се односе на ставове студената према језику с циљем да се установи мера значаја придаваног језику као сегменту националног и индивидуалног идентитета. Такође, упитник је садржао и питања која се односе на вредновање појединих аспеката живота испитаника и у том контексту посебно је разрађено испитивање ставова према породици, браку и родитељству, укључујући и Конову скалу, којом се „снимају“ ставови према пожељ-

ним преференцијама када је реч о циљевима васпитања нових нараштаја. Сетови ставова према породици, браку и родитељству укључили су и сагледавање родне перспективе у тумачењу улога у посматраним областима живота. Посебно је развијен и сет питања која се односе на квалитет образовне праксе на универзитетима, чији су актери сами студенти, с циљем да се уочи профил принципа којима се руководе високошколске установе у организовању режима студија и планирању исхода високог образовања. Испитиван је и степен задовољства животом испитиване популације, њихов поглед на социјалне разлике које постоје у друштву, као и њихова класна самоидентификација. Поред низа социо-демографских варијабли – елементарних информација о самим испитаницима, попут пола, узраста, факултета и студијских група на којима студирају, године студија, образовања и занимања родитеља и места сталног пребивалишта, инструмент је садржао и низ питања о другим важним социјалним обележјима испитаника (тачни приходи и њихови извори, број чланова домаћинства и његова структура, радни статус родитеља/старатеља и њихово кретање у социјалној и професионалној структури), који ће омогућити детаљна разматрања детерминисаности појединих испитиваних ставова студената одређеним социјалним обележјима.⁹

Научне конференције, скупови и округли столови

Центар за социолошка истраживања Филозофског факултета у Нишу, од свог настанка па до данас, организовао је 27 научних конференција (видети табелу 3).

Табела 3. Одржани научни скупови

	Назив научних скупова	Датум одржавања	Организатори скупа
1.	<i>Методолошке основе наука</i>	Новембар, 1994.	Филозофски факултет у Нишу, Ниш
2.	<i>Здравље и болести школске деце</i>	Јануар, 1995.	Филозофски факултет у Нишу, Ниш
3.	<i>Моћ и немоћ уметности</i>	Јун, 1995.	У сарадњи са СО Сокобања, Сокобања
4.	<i>Етнички, религијски и професионални односи на Балкану</i>	Мај, 1997.	Филозофски факултет у Нишу и Југословенско удружење за научно истраживање религије (ЈУНИР), Нишка Бања
5.	<i>Стратегије развоја и процеси регионалне културне сарадње на Балкану</i>	Мај, 1998.	Филозофски факултет у Нишу, Ниш
6.	<i>Култура, развој и сарадња на Балкану</i>	Децембар, 1999.	Филозофски факултет у Нишу, Ниш
7.	South-Eastern Europe in the Context of the Regional and Global Social Development	Јун, 2000.	Филозофски факултет у Нишу и International Comparative Research Programmes in the Social Science, Софија

⁹ Методолошки консултант и координатор била је др Јасмина Петровић, ван-редни професор Департмана за социологију Филозофског факултета Универзитета у Нишу.

8.	<i>Две хиљаде година хришћанства на Балкану</i>	Јун, 2000.	Филозофски факултет у Нишу и Југословенско удружење за научно истраживање религије (ЈУНИР), Ниш
9.	<i>Култура у процесима развоја, регионализације и евроинтеграције Балкана</i>	Јун, 2003.	Филозофски факултет у Нишу, Ниш
10.	<i>Регионални развој и интеграција Балкана у структуре ЕУ – балканска раскрића и алтернативе</i>	Јун, 2004.	Филозофски факултет у Нишу, Ниш
11.	<i>Модел културне политике у условима мултикултурних друштава на Балкану и евроинтеграционих процеса</i>	Октобар, 2004.	Филозофски факултет у Нишу, Ниш
12.	<i>Друштвене промене, културни и етнички односи и евроинтеграцијски процеси на Балкану</i>	Децембар, 2004.	Филозофски факултет у Нишу, Ниш
13.	<i>Савремени Балкан у контексту геокултуре развоја, културе мира и евроинтеграцијских процеса</i>	Јун, 2005.	Филозофски факултет у Нишу, Ниш
14.	<i>Културни и етнички идентитети у процесу глобализације и регионализације Балкана</i>	Децембар, 2005.	Филозофски факултет у Нишу, Ниш
15.	<i>Култура у структурним променама у Србији и на Балкану у процесу евроинтеграције</i>	Октобар, 2006.	Филозофски факултет у Нишу, Ниш
16.	<i>Идентитети и култура мира у процесима глобализације и регионализације Балкана</i>	Октобар, 2007.	Филозофски факултет у Нишу, Ниш
17.	<i>Изазови и донети савремене социологије друштвеног развоја</i>	Мај, 2008.	Департман за социологију и Центар за социолошка истраживања Филозофског факултета у Нишу
18.	<i>Квалитет међуетничких односа и култура мира на Балкану</i>	Октобар/ новембар, 2008.	Центар за социолошка истраживања Филозофског факултета у Нишу
19.	<i>Противуречности социјализације младих и улога образовања у афирмацији вредности културе мира</i>	Јун, 2009.	Центар за социолошка истраживања Филозофског факултета у Нишу
20.	<i>Медији и култура мира на Балкану</i>	Јун, 2010.	Центар за социолошка истраживања Филозофског факултета у Нишу
21.	<i>Место традиције и модернизације у различитим концепцијама и стратегијама развоја у земљама у транзицији</i>	Јун, 2011.	Центра за социолошка истраживања Филозофског факултета у Нишу
22.	<i>Традиционално и модерно у култури Србије и Балкана</i>	Мај, 2012.	Центар за социолошка истраживања Филозофског факултета у Нишу
23.	<i>Национални идентитети у процесу регионализације и глобализације Балкана</i>	Октобар, 2012.	Центар за социолошка истраживања Филозофског факултета у Нишу
24.	<i>Интеркултурни дијалог различитих религија и партнерство цивилизација – пут мира, развоја и демократске интеграције</i>	Мај, 2013.	Центар за социолошка истраживања Филозофског факултета у Нишу

25.	<i>Политичка социјализација грађана и демократска политичка култура</i>	Октобар, 2013.	Центар за социолошка истраживања Филозофског факултета у Нишу
26.	<i>Образовање и балканска друштва на путу културе мира и евроинтеграција</i>	Мај, 2014.	Центар за социолошка истраживања Филозофског факултета у Нишу
27.	<i>Медији, културна политика и култура мира на Балкану</i>	Новембар, 2014.	Центар за социолошка истраживања Филозофског факултета у Нишу

Центар је у реализацији својих активности одржао и 20 округлих столова (видети табелу 4).

Табела 4. Одржани округли столови

	Назив округлог стола	Датум одржавања	Организатори округлог стола
1.	<i>Нови светски поредак и Балкан</i>	Јун, 1999.	Филозофски факултет у Нишу, Ниш
2.	<i>Глобализација, акултурација и идентитети на Балкану</i>	Децембар, 2002.	Филозофски факултет у Нишу, Ниш
3.	<i>Квалитет међуетничких односа, свест о регионалном идентитету и могућности сарадње и интеграције на Балкану (Прелиминарни резултати емпиријског истраживања у југоисточној Србији)</i>	Децембар, 2003.	Филозофски факултет у Нишу, Ниш
4.	<i>Улога универзитета у процесима сарадње и интеграције привреде и друштва на подручју Евробалкана (Ниш – Скопље – Софија)</i>	Јун, 2004.	Филозофски факултет у Нишу, Ниш
5.	<i>Улога актера цивилног друштва у заштити људских права и слобода и афирмисању политике националне равноправности</i>	Септембар, 2004.	Филозофски факултет у Нишу, Ниш
6.	<i>Улога образовања и студентских асоцијација у афирмисању мултикултурне политике на Балкану</i>	Октобар, 2004.	Филозофски факултет у Нишу, Ниш
7.	<i>Улога масовних медија у развоју демократског мултикултурног друштва и регионалне сарадње на Балкану</i>	Новембар, 2004.	Филозофски факултет у Нишу, Ниш
8.	<i>Стратегије регионалне културне политике и сарадње на Балкану</i>	Јун, 2005.	Филозофски факултет у Нишу, Ниш
9.	<i>Потребе и могућности формирања Центра за студије балканских култура на Универзитету у Нишу</i>	Децембар, 2005.	Филозофски факултет у Нишу, Ниш
10.	<i>Теоријско-методолошке основе макро-пројекта „Култура мира, идентитети и међуетнички односи у Србији и на Балкану у процесу евроинтеграције“</i>	Јун, 2006.	Филозофски факултет у Нишу, Ниш
11.	<i>Култура мира – појам и функције</i>	Јун, 2006.	Филозофски факултет у Нишу, Ниш
12.	<i>Расправа о методолошким инструментима за емпиријско социолошко истраживање „Културне оријентације, етничка дистанца и култура мира у Србији и на Балкану“</i>	Април, 2007.	Филозофски факултет у Нишу, Ниш

13.	<i>Омладина Балкана између насиља и културе мира</i>	Јун, 2007.	Филозофски факултет у Нишу, Ниш
14.	<i>Међуетнички односи, идентитети и култура мира на Балкану</i>	Децембар, 2009.	Центар за социолошка истраживања Филозофског факултета у Нишу
15.	<i>Модернизација, социјалне неједнакости и шансе друштвених група у постсоцијалистичким друштвима</i>	Новембар, 2011.	Центар за социолошка истраживања Филозофског факултета у Нишу
16.	<i>Структурне промене у постсоцијалистичким друштвима и различитост социјалних шанси друштвених група</i>	Новембар, 2011.	Центар за социолошка истраживања Филозофског факултета у Нишу
17.	<i>Међуетнички односи, национални идентитет и култура мира на Балкану</i>	Децембар, 2013.	Центар за социолошка истраживања Филозофског факултета у Нишу
18.	<i>У част професора Љубише Р. Митровића</i>	Новембар, 2013.	Департман за социологију и Центар за социолошка истраживања Филозофског факултета у Нишу
19.	<i>Проф. др Данило Ж. Марковић и савремена српска социологија</i>	Мај, 2014.	Департман за социологију, Центар за социолошка истраживања Филозофског факултета у Нишу, Центар за научна истраживања САНУ Универзитета у Нишу
20.	<i>Улога урбаних супкултура у развоју цивилног друштва и савременим друштвеним променама у земљама у транзицији</i>	Децембар, 2014.	Центар за социолошка истраживања Филозофског факултета у Нишу

Издавачка делатност Центра

Центар за социолошка истраживања Филозофског факултета у Нишу публиковао је 50 зборника радова (тематски зборници и зборници са научних скупова), чије називе, године издања, приређиваче и издаваче дајемо на крају, у Прилогу, овога рада. Анализа садржаја штампаних издања Центра показује сву озбиљност и разноврсност тема и проблема којима су се бавили његови сарадници, истраживачи пројектних тимова. Сам Центар је издао низ запажених социолошких и мултидисциплинарних студија (седам студија и једна монографија).

Издавачка делатност Департмана за социологију и Центра за социолошка истраживања одвија се и преко научног часописа *Годишњак за социологију*, чији је први број изашао 2005. године. Часопис је на листи Министарства просвете, науке и технолошког развоја. Одабрани стручни и научни прилози објављују се и у овом часопису, тако да се обезбеђује њихова већа видљивост и доступност широј академској јавности, као и могућност за подробније упознавање са пројектним научним достигнућима Центра за социолошка истраживања.

Из редова сарадника овога Центра изабрани су уредници новопокренутог часописа „Балканске синтезе“ – часописа за друштвена питања, културу и регионални развој,¹⁰ који очекују да ће часопис

10 Главни и одговорни уредник овог часописа је др Љубиша Митровић, проф. емеритус, а његови уредници су проф. др Ема Миљковић Бојанић (историја и култура), проф. др Милорад Божић (регионални развој и сарадња) и доц. др Драган Тодоровић

„окупити бројне врле истраживаче различитог профила, пријатеље Балкана и хуманисте, који ће својим прилозима, идејама и иницијативама подстицати демократску, критичку и хуманистичку мисао, у служби развијања самосвести и ’буђења историје’, која ће наћи одзив код младе генерације, којој припада улога креатора савремености и будућности“ (Балканске синтезе, 2014: 10).

Међународна сарадња Центра за социолошка истраживања

Током реализације предочених пројеката Центар за социолошка истраживања је успоставио плодну научну сарадњу са научним институцијама и истакнутим посленицима научне мисли из бројних универзитетских центара у земљи и иностранству. Поменимо неколике прилике остваривања сарадње: научни скупови са међународним учешћем као прилика за плодне сусрете и размене идеја и договора о сарадњи; стручни и научни прилози у заједничким публикацијама; заједничка координација дизајнирања и спровођења компаративних емпиријских истраживања у земљама на Балкану; предавања по позиву; учешће у раду редакција реномираних научних часописа; обострано рецензирање научних публикација; покретање часописа и друго. Посебно истичемо дугогодишњу међународну сарадњу са Великотрновским универзитетом „Св. Кирил и Методиј“, Институтом за социологију и Етнографским институтом Бугарске академије наука (БАН) у Софији (Бугарска); Социолошким факултетом МГУ и Ломоносов, Филозофским факултетом и Институтом за социолошка и политичко-правна истраживања у Скопљу (Македонија); као и сарадњу са Институтом за социологију и Центром за конфликтологију Руске академије наука (РАН) у Москви (Русија).

ЗАКЉУЧАК

Из свега предоченог можемо закључити да је степен институционалне организованости и научне продуктивности Центра за социолошка истраживања Филозофског факултета у Нишу на врло завидном нивоу. Наведени табеларни прикази показују да се у Центру последњих двадесетак година у континуитету реализују велики научни пројекти¹¹ који укључују бројне наставнике и сараднике, не само Филозофског факултета, већ и других факултета Универзитета у Нишу, као и универзитета у Србији и региону. Управо је захваљујући томе Центар постао „снажно истраживачко језгро за област друштвено-хуманистичких наука“ (Максимовић, 2014: 20–21). Ипак би требало упозорити да је „високи ниво институционалне организованости за професионално образовање социолога и научноистраживачки рад у

(друштвена питања и социологија).

11 Под руководством др Љубише Р. Митровића, професора емеритуса, чиме је значајано допринео трансдисциплинарном истраживању проблема развоја савременог Балкана.

дубоком раскораку са неопходним институционално дефинисаним финансијским претпоставкама за квалитетно реализовање у пракси“ (Вукићевић, 2011: 171). Забрињава чињеница да у скученим финансијским могућностима на удару ускраћивања подршке од стране Министарства просвете, науке и технолошког развоја РС управо се налазе пројекти из области друштвено-хуманистичких наука. Отуда, једна од главних преокупација свих чланова овога Центра јесте усмерена на остваривање потребних претпоставки како би Центар за социолошка истраживања Филозофског факултета у Нишу стекао статус правног лица, заслужено место посебне научноистраживачке установе. Очекује се да би такав статус обезбедио Центру већу аутономију и професионално позиционирање, али и значајнију улогу субјекта у укупном друштвеном, привредном, културном и политичком животу нашега друштва, а затим и региона.

Ради што извесније будућности самог Центра за социолошка истраживања Филозофског факултета у Нишу, неопходно је израдити сопствене интернет-странице, како на српском, тако и на енглеском језику, на којима би се домаћој и научној јавности у земљи и у иностранству представила научноистраживачка делатност Центра (информације о одржаним и предстојећим конференцијама, одржаним и заказаним округлим столовима, актуелним пројектним циклусима, али и електронске верзије публикација), као и планови будућих активности. Дакле, потребно је видљивије и доступније допрети до заинтересоване (научне) јавности. Сматрамо да је ангажована социологија императив времена у којем живимо, тако да је неопходно резултате социолошких истраживања и научних сазнања ставити у службу социјалне и културне политике. И поред бројних тешкоћа организационе природе, залажемо се и сматрамо да су вредна и веома корисна институционална партнерства научноистраживачких установа у организовању научних конференција, као и при конкурисању код националних и међународних фондова за заједничке пројекте.

Овај преглед научноистраживачке делатности Центра за социолошка истраживања представља само мали „мозаик научних увида“ (Антонић, 2012: 8) у његов целокупни развој, са оправданим очекивањем да ће будућим активностима још чвршће укоренити своје постојање и утицај, посебно у домену јасне професионализације социолога и социологије као науке.

Анализирани индикатори научноистраживачког рада говоре о високој научној компетентности Центра за социолошка истраживања, чије је пројекте Министарство просвете, науке и технолошког развоја Републике Србије у континуитету финансирало последњих двадесет година, што јесте показатељ заслужене валоризације научноистраживачке делатности Центра, али и подстицај за даља научна прегалаштва.

- Антонић, С. „Сто година социологије у Србији“ (посебно издање часописа *Социолошки преглед*) XLVI, 1 (2012): 1–374.
- Антонић, С. „Сто година социологије у Србији“ (посебно издање часописа *Социолошки преглед*) XLVI, 2 (2012а): 375–761.
- Антонић, С. „Сто година социологије у Србији“ (посебно издање часописа *Социолошки преглед*) XLVI, 3 (2012б): 762–1249.
- Балканске синтезе* – Часописа за друштвена питања, културу и регионални развој I, 1 (2014): 1–257.
- Богдановић, М. *Институционални развој социологије у Југославији*. Београд: Институт за социолошка истраживања Филозофског факултета у Београду, 1990.
- Богдановић, М. *Социологија у Србији 1959–2009 – Институционални развој*. Београд: Службени гласник, 2009.
- Вукићевић, С. „Институције за теоријско и истраживачко образовање и запошљавање социолога“. *Социолошка луча* V, 2 (2011): 171–173.
- Вуковић, А. „Развојни пут центра за социолошка истраживања Института друштвених наука“. *Социолошки преглед* XLVI, 3 (2012): 441–460.
- Динић, Д. „Допринос Института за социјалну политику развоју социолошке мисли и праксе у Србији“. У *Сто година социологије у Србији* (посебно издање часописа *Социолошки преглед*) XLVI, 2 (2012): 603–615.
- Максимовић, Г. „Биографија прожета науком“. У *Прометејска социологија у стваралаштву Љубише Митровића*, 16–22. Ниш: Центар за социолошка истраживања Филозофског факултета у Нишу, 2014.
- Митровић, Љ. и Г. Стојић. *Традиција, модернизација и национални идентитет у Србији и на Балкану у процесу европских интеграција*. Ниш: Филозофски факултет у Нишу, 2012.
- Митровић, Љ., Д. Б. Ђорђевић и Д. Тодоровић, прир. *Квалитет међуетничких односа, свест о регионалном идентитету и могућностима сарадње и интеграције на Балкану (Прелиминарни резултати емпиријског истраживања у југоисточној Србији)*. Ниш: Институт за социологију Филозофског факултета у Ниш и Свен, 2004.
- Митровић, Љ., Д. Захаријевски и Д. Гавриловић, прир. *Међуетнички односи, идентитети и култура мира на Балкану*. Ниш: Центар за социолошка истраживања Филозофског факултета у Нишу, 2009.
- Петровић, Ј., С. Попић и Б. Краговић. „Институционални развој Катедре за социологију Филозофског факултета Универзитета у Приштини са привременим седиштем у Косовској Митровици“. У *Сто година социологије у Србији* (посебно издање часописа *Социолошки преглед*) XLVI, 2 (2012): 583–602.
- Захаријевски Стјепановић, Д., Д. Гавриловић, Г. Ђорић и Г. Стојић.

- „Департман за социологију Филозофског факултета у Нишу 1971–2002“. У Богдановић, М. (2009): *Социологија у Србији 1959–2009 – Институционални развој*, 135–158. Београд: Службени гласник, 2009.
- Захаријевски Стјепановић, Д., Г. Ђорић и Г. Стојић. *Културне оријентације младих и култура мира на Балкану*. Ниш: Центар за социолошка истраживања Филозофског факултета у Нишу, 2014.
- Званични веб портал Филозофског факултета у Нишу: www.filfak.ni.ac.rs (последња посета: 29. 12. 2014). <http://www.filfak.ni.ac.rs/preuzimanje/opsta-akta/statut-filozofskogfakulteta/preuzimanje.html>
- Закон о научноистраживачкој делатности (“Сл. гласник РС”, бр. 110/2005, 50/2006 – испр. и 18/2010). Доступно на: www.paragraf.rs/propisi/zakon_o_naucnoistrazivackoj_delatnosti.html
- Захаријевски, Д., Г., Ђорић и Г. Стојић, прир. *Културне оријентације студената и култура мира на Балкану*. Ниш: Центар за социолошка истраживања Филозофског факултета у Нишу, 2014.

ПРИЛОГ

Табела 5. Објављени зборници радова у Центру за социолошка истраживања

	Назив зборника	Година издања	Приређивач	Издавач
1	<i>Етнички, религијски и конфесионални односи на Балкану</i>	1998.	Б. Ђуровић	Институт за социологију Филозофског факултета Универзитета у Нишу/ ЈУНИР
2	<i>Стратегије развоја и процеси регионалне културне сарадње на Балкану</i>	1998.	Љ. Митровић, Д. Захаријевски, Љ. Милосављевић, Н. Богдановић	Институт за социологију Филозофског факултета Универзитета у Нишу/ Просвета
3	<i>Здравље и болести школске деце</i>	1998.	Ж. Николић, Д. Жунић, Д. Стјепановић- Захаријевски	Институт за социологију Филозофског факултета Универзитета у Нишу/ Просвета
4	<i>Нови светски поредак и Балкан</i>	1999.	Љ. Митровић, Д. Стјепановић- Захаријевски, М. Стојковић	Институт за социологију Филозофског факултета Универзитета у Нишу/ Просвета
5	<i>Култура, развој и сарадња на Балкану</i>	1999.	Љ. Митровић, Д. Стјепановић- Захаријевски, В. Бутиган	Институт за социологију Филозофског факултета Универзитета у Нишу/ Просвета
6	<i>Стратегије развоја и процеси регионалне сарадње на Балкану, књ. 1</i>	2000.	Љ. Митровић, Д. Стјепановић- Захаријевски, В. Бутиган	Институт за социологију Филозофског факултета Универзитета у Нишу/ Просвета
7	<i>Стратегије развоја и процеси регионалне сарадње на Балкану, књ. 2</i>	2000.	Љ. Митровић, Д. Стјепановић- Захаријевски, В. Бутиган	Институт за социологију Филозофског факултета Универзитета у Нишу/ Просвета

8	<i>Стратегије развоја и процеси регионалне сарадње на Балкану, књ. 3</i>	2000.	Љ. Митровић, Д. Стјепановић- Захаријевић, В. Бутиган	Институт за социологију Филозофског факултета Универзитета у Нишу/ Просвета
9	<i>Глобализација, акултурација и идентитети на Балкану</i>	2002.	Љ. Митровић, Д. Б. Ђорђевић, Д. Тодоровић	Институт за социологију Филозофског факултета Универзитета у Нишу/ Пунта
10	<i>Култура у процесима развоја, регионализације и евроинтеграције Балкана</i>	2003.	Д. Тодоровић	Институт за социологију Филозофског факултета Универзитета у Нишу/ Свен
11	<i>Квалитет међуетничких односа, свест о регионалном идентитету и могућности сарадње и интеграције на Балкану (Прелиминарни резултати емпиријског истраживања у југоисточној Србији)</i>	2003.	Љ. Митровић, Д. Б. Ђорђевић, Д. Тодоровић	Институт за социологију Филозофског факултета Универзитета у Нишу/ Свен
12	<i>Регионални развој и интеграција Балкана у структуре ЕУ – балканска раскрића и алтернативе</i>	2004.	Љ. Митровић, Д. Б. Ђорђевић, Д. Тодоровић, С. Костић и С. Спасић	Институт за социологију Филозофског факултета Универзитета у Нишу/ Свен
13	<i>Улога универзитета у процесима сарадње и интеграције привреде и друштва на подручју евробалкана (Ниш – Скопље – Софија)</i>	2004.	Љ. Митровић, Д. Тодоровић, С. Костић и С. Спасић	Институт за социологију Филозофског факултета Универзитета у Нишу/ Свен
14	<i>Модели културне политике у условима мултикултурних друштава на Балкану и евроинтеграционих процеса</i>	2004.	Љ. Митровић, Д. Б. Ђорђевић, Д. Тодоровић	Институт за социологију Филозофског факултета Универзитета у Нишу/ Свен
15	<i>Друштвене промене, културни и етнички односи и евроинтеграцијски процеси на Балкану</i>	2004.	Љ. Митровић, Д. Б. Ђорђевић, Д. Тодоровић	Институт за социологију Филозофског факултета у Нишу/Свен
16	<i>Цивилно друштво и мултикултурализам на Балкану</i>	2004.	Љ. Митровић, Д. Б. Ђорђевић, Д. Тодоровић	Институт за социологију Филозофског факултета у Нишу/Свен
17	<i>Пројекат I310 „Културни и етнички односи на Балкану – могућности регионалне и европске интеграције“ (Извештај о раду 2002 – 2004)</i>	2004.	Д. Тодоровић	Институт за социологију Филозофског факултета у Нишу/Свен
18	<i>Улога масовних медија у развоју демократског мултикултурног друштва и регионалне сарадње Балкан у процесу евроинтеграције</i>	2004.	М. Кристовић, Љ. Митровић	Институт за социологију Филозофског факултета у Нишу/Свен
19	<i>Економија, транзиција и регионална сарадња)</i>	2005.	М. Божић	Институт за социологију Филозофског факултета у Нишу
20	<i>Савремени Балкан у контексту геокултуре развоја, културе мира и евроинтеграцијских процеса</i>	2005.	Љ. Митровић	Институт за социологију Филозофског факултета у Нишу/Свен

21	<i>Културни и етнички идентитети у процесу глобализације и регионализације Балкана</i>	2005.	Љ. Митровић, Д. Б. Ђорђевић, Д. Тодоровић	Институт за социологију Филозофског факултета у Нишу/Свен
22	<i>За студије балканских култура</i>	2006.	Љ. Митровић, М. Кристовић, Д. Гавриловић	Институт за социологију Филозофског факултета у Нишу/Свен
23	<i>Култура мира и геокултура развоја Балкана</i>	2006.	Љ. Митровић, Д. Б. Ђорђевић, Д. Тодоровић	Институт за социологију Филозофског факултета у Нишу
24	<i>Геокултура развоја и култура мира на Балкану (Етничка и религијска позадина)</i>	2006.	Љ. Митровић, Д. Б. Ђорђевић, Д. Тодоровић	Институт за социологију Филозофског факултета у Нишу
25	<i>Културни и етнички односи на Балкану – могућности регионалне и европске интеграције</i>	2006.	Љ. Митровић, Д. Б. Ђорђевић, Д. Тодоровић	Институт за социологију Филозофског факултета у Нишу
26	<i>Култура мира – појам и функције</i>	2006.	Љ. Митровић, В. Милојевић, Б. Стевановић	Институт за социологију Филозофског факултета у Нишу
27	<i>Балкан у процесу евроинтеграције (Структурне промене и култура мира)</i>	2007.	М. Божић	Институт за социологију Филозофског факултета у Нишу
28	<i>Ка регионалној држави</i>	2007.	Ј. Живковић	Институт за социологију Филозофског факултета у Нишу
29	<i>Геокултура развоја и култура мира на Балкану (Осврти и расправе)</i>	2007.	Б. Милошевић, Ђ. Јовановић и Д. Тодоровић	Центар за социолошка истраживања Филозофског факултета у Нишу
30	<i>Омладина Балкана између насиља и култура мира</i>	2007.	Н. Јовановић и Љ. Митровић	Центар за социолошка истраживања Филозофског факултета у Нишу
31	<i>Методолошки инструмент за истраживање културе мира, идентитета и међуетничких односа</i>	2007.	Љ. Митровић, Д. Захаријевски и Д. Гавриловић	Центар за социолошка истраживања Филозофског факултета у Нишу
32	<i>Идентитети и култура мира у процесима глобализације и регионализације Балкана</i>	2007.	Љ. Митровић, Д. Захаријевски и Д. Гавриловић	Центар за социолошка истраживања Филозофског факултета у Нишу
33	<i>Балкан у процесу евроинтеграције (Концепције развоја и социјалне импликације)</i>	2008.	М. Божић	Центар за социолошка истраживања Филозофског факултета у Нишу
34	<i>Изазови и донети савремене социологије оруштвеног развоја</i>	2008.	Митровић, Љ. и Г. Стојић	Департман за социологију и Центар за социолошка истраживања Филозофског факултета у Нишу
35	<i>Квалитет међуетничких односа и култура мира на Балкану.</i>	2008.	Ђорђевић, Д. В. и Д. Тодоровић	Центар за социолошка истраживања Филозофског факултета у Нишу
36	<i>Међуетнички односи, идентитети и култура мира на Балкан</i>	2009.	Mitrović, Lj., D. Zaharijevski i D. Gavrilović	Центар за социолошка истраживања Филозофског факултета у Нишу
37	<i>Балкан у процесу евроинтеграције (Двадесет година транзиције)</i>	2009.	Вожић, М. и С. Голубовић	Центар за социолошка истраживања Филозофског факултета у Нишу
38	<i>Противречности социјализације младих и улога образовања и афирмације вредности културе мира</i>	2009.	Milosavljević, Lj., N. Jovanović i D. Stjepanović- Zaharijevski	Центар за социолошка истраживања Филозофског факултета у Нишу
39	<i>Квалитет међуетничких односа и култура мира на Балкану (Осврти и расправе)</i>	2010.	Ђорђевић, Д. В., Д. Тодоровић и Ј. Живковић	Центар за социолошка истраживања Филозофског факултета у Нишу

40	<i>Медији и култура мира на Балкану</i>	2010.	Стевановић, Б., А. Костић и Љ. Митровић	Центар за социолошка истраживања Филозофског факултета у Нишу
41	<i>Balkan u procesu evrointegracije (Unutarregionalna saradnja)</i>	2010.	Вожић, М. и С. Golubović	Центар за социолошка истраживања Филозофског факултета у Нишу
42	<i>ТРАДИЦИЈА, МОДЕРНИЗАЦИЈА, ИДЕНТИТЕТИ - Место традиције и модернизације у различитим концепцијама и стратегијама развоја земаља у транзицији</i>	2011.	М. Божић, Љ. Митровић Г. Стојић	Центар за социолошка истраживања Филозофског факултета у Нишу
43	<i>ТРАДИЦИЈА, МОДЕРНИЗАЦИЈА, ИДЕНТИТЕТИ - Традиционално и модерно у култури српског и балканских народа</i>	2012.	Љ. Милосављевић Б. Стевановић Г. Стојић	Центар за социолошка истраживања Филозофског факултета у Нишу
44	<i>ТРАДИЦИЈА, МОДЕРНИЗАЦИЈА, ИДЕНТИТЕТИ - Модернизација, културни идентитети и приказивање разноликости</i>	2012.	Н. Божиловић, Ј. Петковић	Центар за социолошка истраживања Филозофског факултета у Нишу
45	<i>ТРАДИЦИЈА, МОДЕРНИЗАЦИЈА, ИДЕНТИТЕТИ -Дијалог култура и партнерство цивилизација на Балкану</i>	2013.	Љ. Митровић Д. Гавриловић М. Кристовић	Центар за социолошка истраживања Филозофског факултета у Нишу
46	<i>Балкан у процесу евроинтеграције (Рефлексије светске кризе)</i>	2013.	М. Божић	Центар за социолошка истраживања Филозофског факултета у Нишу
47	<i>ТРАДИЦИЈА, МОДЕРНИЗАЦИЈА, ИДЕНТИТЕТИ -Образовање и балканска друштва на путу културе мира и евроинтеграција</i>	2014.	Н. Јовановић, С. Крстић- Марковић, Ј. Милошевић- Радуловић	Центар за социолошка истраживања Филозофског факултета у Нишу
48	<i>Културне оријентације младих и култура мира на Балкану</i>	2014.	Д. Захаријевски, Г. Ђорић, Г. Стојић	Центар за социолошка истраживања Филозофског факултета у Нишу
49	<i>Прометејска социологија у стваралаштву Љубише Митровића</i>	2014.	Д. Захаријевски, Г. Стојић	Центар за социолошка истраживања Филозофског факултета у Нишу
50	<i>Балкан у процесу евроинтеграције (Запосленост и социјална сигурност)</i>	2014.	М. Божић	Центар за социолошка истраживања Филозофског факултета у Нишу

